Ik. Curtius.

LITER
ENCYC

QVIBVS

DE MVNERE SVPER
DIOECESEOS ZVIC
CLEMENTISSIME SIBI DEMA
DIVINA ADIVVA
D. XXX. IANVAR. A. M

SVSCEPTO

VIROS MAXIME ET PLVRIM
PRAENOBILISSIMOS ET NOBILIS
ET DOCTISSIM

PASTORES ET D

NEC NON

SCHOLARVM RECTORES
COLLEGAS, FRATRES ET
CTISSIMOS EIVSDEM

CERTIORES RE

AMOREM ET QVAEVIS OFFICIA

M. IOANNES GOTTFRIE
PAST. ET SVPERINT.

ZVICCAVIAE, TYPIS H

ERAE
CLIAE

VIBVS

PERINTENDENTIS
ZVICCAVIENSIS
DEMANDATO ET GRATIA
ADIVVANTE,
AR. A. MDCCLXIII.

SCEPTO

LVRIMVM REVERENDOS,
NOBILISSIMOS, CLARISSIMOS
CTISSIMOS,

ET DIACONOS,

C NON

TORES ET MAGISTROS,
RES ET AMICOS DILE-
SDEM DIOECESEOS,

RES REDDIT,

OFFICIA IISDEM OFFERENS

TFRIED WELLERVS,
PERINT. ZVICCAV.

TYPIS HOEFERIANIS.

VIRI MAXIME ET PLVRIMVM REVERENDI
PRAENOBILISSIMI ET NOBILISSIMI
CLARISSIMI ET DOCTISSIMI

COLLEGAE, FRATRES ET AMICI DILECTISSIMI,

Memoria Viri ſumme reuerendi, ampliſſimi et doctiſſimi, SIEGFRIED BECKII, SS. Theologiae Doctoris celeberrimi, Paſtoris primarii et Superintendentis Zuiccauienſis longe meritiſſimi, mentibus noſtris, vti par eſt, adhuc infixa haeret. Qui dum pietate maxime conſpicua, candore animi inſigni, comitate et humanitate perquam amabili, ſtudio pacis valde proficuo, in rebus agendis ſolertia laudabili, rerum theologicarum cognitione egregia omnibus, quousque viueret, ſe maxime commendabat, inde omnino dignisſimus habetur, vt eius nomen poſt fata conſeruari et coli debeat.

Quo vero ſene et patre venerabili defuncto, ſummi Numinis ſingulari fauore et gratia FRIDERICI AVGVSTI, Regis Poloniae Potentisſimi et Electoris Saxoniae Serenisſimi, Regis et Domini noſtri Gratioſiſſimi, factum eſſe, vt ego, ab Ampliſſimo Senatu Zuiccauienſi vrbis eiusdem Paſtor deſignatus et vocatus, Superinten-

dens

dens Dioeceseos eidem adscriptae constitutus fuerim, Vos Fratres et Amicos haudquaquam latere, non coniicio, sed certo scio. Hoc munus clementissime demandatum ingressus, de accessu meo Vos certiores reddere, necessarium, et simul eum, quo erga Vos affectus sum, animum, studium ad commoda Vestra promouenda promtissimum, colendi regnum Christi propositum serium, testari, eo magis meum esse duxi, quo magis mihi gratulor, me hoc inter Vos munere fungi, quod ea officiorum genera maxime efflagitat. Patre enim, vti plerisque Vestrum constat, V. D. Ministro, huic dioecesi addicto, viro integerrimo, vsus, per plurimos annos inter Vos versatus, ante duos annos egressus ad Vos redeo, eaque de re laetus, amore Vos vt complectar, me obstrictum esse intelligo, amore quoque a Vobis me receptum iri confido.

Ne ἀσυμβόλως vero accedam: de dignitate muneris nobis concrediti dicere, et nos inuicem ad solertiam in eo administrando necessariam excitare cogito, praemissa dissertatiuncula de nomine quibusdam rerum sacrarum ministris in ecclesia Romana dato, cuius explicatio nobis ad eas, quae statim adiectae sunt, admonitiones viam pandet.

Et id quidem est nomen *Curatus*, generi cuidam ecclesiae Romanae Clericorum proprium, nec forsan in illa hoc tempore plane abolitum. In ista namque ecclesia solitum esse Clericos quosdam *Curatos* denominandi morem, controuersia probat Lutetiae Parisiorum hoc saeculo inter *Curatum* ecclesiae S. Bartholomaei et Parochianorum suorum plurimos exorta, qui, societate S. S. sacramenti instituta, ius Confessionarium ex propria vo-

lun-

luntate, ordinario Presbytero praetermisso, eligendi quaerebant. (*a*)

Antiquiori vero aeuo in vsu fuisse hoc nomen, ipsum Ius Canonicum declarat, dum in Decretalium summariis et alibi saepius illud occurrit. (*b*) Ad Acta praeterea synodalia Brandenburgica, vocis *Curatorum* vsum exposituri, prouocamus. Ibi enim in Statuto A. 1360. promulgato mentio fit *Curati* et legitime inuestiti, et in alio decreto A. 1437 sacerdotis *Curati*, qui et alio loco a Presbytero non *Curato* distinguitur. (*c*) Ioannis quoque Pontificis XXII diploma, Auinione A. 1320 scriptum, allegamus, quo proprius nominatur sacerdos, quem dicunt esse parochialem *Curatum*. (*d*) Huc insuper Beneficia *Curata* et non *Curata*, nec non ecclesias *Curatas*, dignitatem *Curatam* ac Parochiam *Curatam*, in literis et scriptis Iuris Canonici occurrentia, pertinere, concedendum erit. (*e*)

Quae dum explicanda est denominandi ratio, libri, qui se antiquitate commendat, initium ante omnia apponere lubet, quod est: *Incipit feliciter doctissimi ac famosissimi viri Domini Guidonis de Monte Rotherii liber, qui Manipulus Curatorum vulgariter appellatur, in quo per necessaria officia eorum, quibus cura animarum commissa est, secundum ordinem septem sacramentorum breuiter pertractantur.* (*f*)

Inde

(*a*) v. Unschuld. Nachricht. A. 1708. p. 585.

(*b*) v. c. 17. X. de filiis presbyr. c. I. X. de officio Vicar. etc. v. etiam de Cler. coniug. C. si pro clericis, Lib. 6. etc.

(*c*) v. Fortges. Samml. von Alten und Neuen Theol. Sachen. A. 1750. p. 803. et A. 1751. p. 24. 147.

(*d*) v Altes und Neues aus allen Theilen der Geschichte, P. V. p. 678.

(*e*) v. Fortges. Samml. A. 1750. p. 805. 937. et A. 1751. p. 23. *P. D. Longolii*, Sichere Nachricht. v. Br. Culmb. P. VII. p. 182. P. VIII. p. 71. *Io. Koelner de Vanckel* in Summariis et Conclusionibus super VItum q. 2. 6. opere antiquissimo et carissimo, quod Coloniae A. MCCCCLXV. impressum esse, sed falso, dicitur.

(*f*) Qui liber, vti praefatio docet, concinnatus est Thurolii, A. MCCCXXXIII. ea vero, quae in manibus, editio impressa Basileae per Nicol. Lamperter, alias saepius, etiam 1473. vid. *Mich. Maitaire* Annal. Typogr. T. I. p. 464.

Inde clarissime patere puto, eos dici *Curatos*, quibus animarum cura commissa est, et Beneficia *Curata* ea esse sacra officia, quae efflagitant, vt ii, quibus concredita sunt, salutem animarum procurent, ecclesias vero *Curatas*, alias parochiales vocatas, certum hominum numerum adscriptum habere, qui curam animarum Presbytero specialiter committere tenentur. Quacum explicatione Ius ipsum Canonicum consentit, quod *Curatum* Beneficium explicat id, quod cum animarum cura tenetur, et id dicit, habens curam animarum annexam. (*g*) Inde nomen *Curatus* ex latina quidem lingua desumtum esse, sed a forma Grammatica, quae proprie ipsi competit, aberrare cognoscitur, vt hinc alia et vsui linguae magis conformi voce exprimi et, teste Fr. Duareno, eos *Curiones* dici voluerit Guilielmus Budaeus, quos vulgo Curatos denominabant. (*h*) Qui et proprii sacerdotes alias vocantur, Rectores etiam ecclesiarum, nec non Regentes et Officiantes. (*i*)

Cura quippe animarum non omnibus beneficiis ecclesiasticis (*k*) connexa erat, quae a Bonifacio VIII, Pontifice Romano, in ea, quae cum cura, et ea, quae sine cura, dilucidis verbis diuiduntur (*l*); sed iis tantum sacerdotibus competebat, qui ecclesiae, quam dicunt parochialem, praeerant, et eius regimen, stilo antiquioris temporis (*m*), tenebant. Quae quidem diversa ratio tum in

(*g*) v. de Praeb. et dignit. c. si tibi concesso. et c. Licet Episcopus Beneficium. in VIto. vid. etiam c. 18. X. de filiis Presbyt. ordin.

(*h*) v. *Fr. Duarenus*, de Beneficiis Eccles. L. II. c. VII. p. m. 166.

(*i*) v. Altes u. N. l. c. De Praebendis c. suscepti regiminis. in VIto. *Chr. Schoetgenii* et *M. G. C. Kreysigii* Diplom. P. II. p. 232. 285. etc.

(*k*) Beneficia ecclesiastica in ecclesia Romana vocari certam illam redituum portionem, seu fructus ex bonis ecclesiae dicatis, quae cuique sacerdoti ratione ministerii sui ecclesiastici attribuuntur, et simul officia sacra eiusque reditus complecti, notum est. v. *C. Ziegleri* Praelect. in Decretal. p. 9.

(*l*) v. Extrav. commun. c. I. de Praeb. et Dignit.

(*m*) v. *C. Schoetgenius* et *M. G. C. Kreysigius*, l. c. p. 455.

in ecclesiis ipsis earumque diuersis qualitatibus, tum in munere sacerdotali quaerenda venit. Quibusdam enim sacerdotibus non totius templi et omnium ad id spectantium rerum sacrarum administratio, sed vnicum ibi constructum altare commissum erat, qui a cura animarum liberi, et missis tantum more consueto legendis occupati, non *Curati* nominabantur; Beneficia vero eorum simplicia erant. (*n*) Et quod ea, quae Capellae dicuntur, sacra loca Baptisteriis, locis ad confessiones audiendas destinatis, etiam Coemeteriis destituta (*o*), nullam annexam habebant curam animarum, non *Curatorum* nomine notabantur. Maiorum vero parochialium ecclesiarum alia est conditio, quae Paroeciam habent et certam populi portionem assignatam, cui sacris ibi vti competit, Presbyteris vero, qui eas regunt, Decimae (*p*) et Iura, quae dicuntur Stolae, debentur.

Curam animarum ipsam quod spectat, quae Romanae ecclesiae Presbyteris *Curatis* incumbit, in eo potissimum consistit, vt populi confessiones audiant, delicta confessu examinent et confitentibus satisfactionem pro peccatis suis praestandam iniungant. Quam ob causam *Curatis* istis in Iure Canonico Iurisdictio quaedam spiritualis adscribitur (*q*), quae et poenitentialis fori potestas alias dicitur (*r*), et *Curatis*, seu propriis sacerdotibus, aliis exclu-

(*n*) v. *Fr. Duarenus* l. c. p. 167.

(*o*) v. *P. D. Longolius* l. c. P. VIII. p. 238.

(*p*) v. *Fr. Duarenus* l. c. L. VI. c. I. p. 357.

(*q*) v. de Praeb. et Dign. c. super eo quod. Lib. VI. *Io. Koelner de Vanckel* in libro rarissimo supra laudato Praebendorum mentionem facit, cui annexa est ecclesia parochialis, in qua aliquis habet de consuetudine Iurisdictionem et sic animarum curam, ad Tit. de Praeb. et Dignit. q. 2. 6.

(*r*) v. *Fr. Duarenus* l. c. L. II. c. VII. p. 166.

exclusis, competebat. (s) In quo tamen iure a Monachorum ordinibus vario modo turbati sunt. (t)

Et isti sunt *Curati*, et ea est huius denominationis ratio. Quod quidem nomen ecclesiae nostrae Euangelicae non penitus ignotum est. Etsi enim isto latino non vtimur; vernacula tamen expressum lingua, sensú multum eminentiori, quam in Romana solet ecclesia, saepius adhibetur, id quod voce fit: *Seelensorger*, verbi diuini ministris propria et de cura animarum, quae ipsis incumbit, grauiter eos admonente. Nostrum sane est, Fratres et Amici Amantissimi, de eo prae aliis egregio et praegnanti nomine gloriari, animo id infigere, eius omni die et hora recordari, et, dum id fit, cogitare, qua dignitate hoc, quod nobis commissum est, praepolleat sacrum munus, insimul, quam difficile, eo rite fungi, et quam graue sit onus, nobis animarum curatoribus impositum.

Anima enim quid, quaeso, in tota rerum natura magis excellens et maiori pretio habendum, quidue ei praeferendum est? Quippe quae omnis materiae expers, et inde corruptioni nulli obnoxia, omnibus, quibus coelum fulget, corporibus magnificis antecellit, a Deo quoque immediate originem ducens, et, ad Deum vt redeat, destinata, omnibus animatis, quae terram implent, praestat. Anima praeterea, quae imaginem diuinam quandam in se expressam habuit, et eius reliquias adhuc seruat, diuinitati prae aliis omnibus rebus creatis proxime accedit, et ad gloriam aeternamque felicitatem possidendam facta, ipsius summi Numinis gloriae quodam modo fit particeps. Summum vero pretium ipsi competit, quod, sanguine filii Dei redemta, ab ipso rerum omnium conditore magni habetur, et, dum Spiritus Dei illuminando,

emen-

(s) Ex decreto Concilii Lateranensis A. 1215 celebrati, de quo vid. B. Caranzae Summa Conciliorum, p. 606.

(t) v. Unsch. Nachr. A. 1703. p. 312. Altes u. N. aus allen Th. der Gesch. P. V. p. 676.

emendando, regendo, roborando, consolando illius curam gerit, amoris diuini obiectum egregium est et primarium.

Quod si igitur ex dignitate rerum, quibuscum actiones hominum occupatae sunt, praestantia laborum, qui peraguntur, et officiorum, quibus res administrantur, diiudicanda est: quo sint loco ecclesiae ministri habendi, inde cognoscitur, quod res curant, quibus nullae aliae pretio maiores, et officium ipsis impositum non hominum fortunas caducas, nec corpora breue tempus duratura spectat, sed id, quod Deo ipsi carissimum, proximum, pretiosissimum, animas aeternas, quarum causa orbis terrarum totus conditus est, et quas sapientia diuina prae aliis respicit. Propterea haud inconcinne in Iure Canonico animarum regimen ars artium vocatur (*u*), addita in Glossa Ioannis Andreae ad alium locum causa, quod anima sit pretiosior corpore. (*v*)

Ea vero de dignitate superbire, nos efferre et aliis praeferre, eo magis incongruum erit, quo maiori cum difficultate et periculo hoc coniunctum est animas curandi munus. Cum enim eae sui ipsarum curam non negligunt, sed auersantur, bonum, ad quod ducendae sunt, odio habent, interitum proprium quouis modo promouent, et iis renituntur semper, quae saluti conducunt: aliter haud esse potest, quam eorum plurimis difficultatibus obnoxium esse conatum, quorum est, vt animarum curam gerant, quae cum magno quoque periculo coniuncta est. Deus enim, qui nostrae curae aliorum animas commisit, ipsarum infortunium, si nostra culpa pereunt, nobis imputaturus est, et a nobis animarum deperditarum maxime seueram rationem exiget, eo quod illas ipse amat, et omnem in iis seruandis curam impendit.

Quo maiori vero pretio habendae sunt immortales animae, quoue maioribus difficultatibus id, quod in salute hominum promouenda versatur, munus expositum

 est;

(*u*) c. 14. X. de aetate et qualitate. (*v*) ad Cap. I. de Praebend. et Dignit. in VIto.

est; eo maiori studio in id nitamur, vt simus animarum Curatores, qui eo nomine dignissimi inueniuntur. Hinc nobis laborandum, vigilandum, curandum est, vt animae aeternitati dicatae ornentur, perfectionibus maioribus imbuantur, ad Deum, fontem et originem suam, reducantur, et ad gloriam completam efferantur. Opus, quod nostrum est, indefesso studio docendo, admonendo, coarguendo, instando, poscendo et efflagitando exequamur, et non generatim solum, sed speciatim etiam cuiuslibet animae salutem quaeramus, quod Deus et speciatim cuiuslibet a nobis exiget rationem. Absit, tantum absit, vt in deperdito praesentis temporis statu, quo cum fortunis plurimi etiam perdere volunt animas, et omnia in peius ruunt, segnes et in procuranda salute animarum parum diligentes, moribus saeculi peruersis abripi nos patiamur, et iacturam propriarum animarum faciamus; vt potius maiori feruore incensi, quantum in nobis est, perniciei obsistamus.

En Vobis adsum, meum qualemcunque laborem, curam, preces Vobis adiungendo, gloriam summi Numinis quaerendo et curam animarum quouis modo promouendo, quippe qui efficiam, vt in officiis conferendis, in commodis Vestris tuendis et vindicandis, in animarum cura colleuanda studium meum nunquam Vobis desit, potius vt cognoscatur, quacunque occasione me rerum Vestrarum studiosissimum et bene de Vobis merendi cupidum esse.

Verum et Vos, Fratres, Collegas et Amicos, rogo, amore Vestro me recipere et complecti et Vestris precibus mihi adesse velitis, vt sic, animorum vnione et fraterni amoris vinculo constricti, gloria Dei, regnum Christi et salus animarum, vti a nobis fieri par est, promoueatur, amplificetur, procuretur, et, propriarum animarum ratione habita, nosmet ipsi aliquando coram tribunali diuino serui reperiamur, qui domini voluntatem cunctis ex viribus efficere annisi sunt.

Id quod et Vobis, Rectoribus et scholarum Magistris, dictum esse volo, quorum est, vt animas, ipsorum fidei traditas, fingant, colant, ornent, et ita animarum Curatores itidem se praestent. Etsi enim *Ioannes Iacobus Rousseau*, ciuis Geneuensis, in libro nuper edito et *Emil* inscripto, quo Vulcanum quaedam loca litasse scimus, iuuenem, quem erudiendem sistit, ad annum vsque decimum quintum, etiam decimum octauum vult ignorare se animam habere (*x*): id tamen ad paradoxa, quorum amantissimus est auctor, et incongrua, aut si grauius quicquam de eo dicere placeat, referendum esse, assertum putamus. Hoc enim modo machinae erunt iuuenes, aut animantia saltem ratione destituta, et mentis cultura, aut plane negligenda est, aut parum feliciter procedet, si facultates mentis plane ignorat is, cuius exornandae sunt. Ita quoque Deum vt cognoscat iuuenis, cauet, et vt Atheus maneat, efficit praeceptor; quod dictu horrendum.

Potius in iuuentutis institutione omnis ad animam cura redit, et scholarum finis est alius nullus, quam vt cognitione rerum salutarium imbuantur iuuenes, ad Deum deducantur, religionis principiis erudiantur, et ad salutem acquirendam praeparentur. Quanti, quaeso, hic labor faciendus, qui in exornandis animis versatur, et homines vt fiamus, efficit, qui fines, quibus destinati sunt, implere cogitant, quantique, quaeso, fructus in ecclesiam et rempublicam inde redundant?

Hoc vero perpendentes, eo maiori opera in id incumbent, vt suum exequantur officium, quo maiora sunt emolumenta inde prouenientia, et quo maiori dignitate hoc constitutum est munus in formandis animabus aeternis, quae similitudine quadam imaginem diuinam referunt, occupatum.

Eam igitur Vobis, Amici, curam commendo, Vosque obtestor, omnem vt adhibeatis operam, vt ii probe insti-

(*x*) v. *I. I. Rousseau Emil*, L. IV. p. m. 240.

instituantur, a vitiis reducantu
tur, quorum fortuna maxima
cura, solertia, dexteritate, can
habebitis, quantum fieri potest
testem, etiam si impigre opus,
laudatorem, et diligentiae Vestra

Quid superest, quam De
demandato munere iuuare, et
sacris et saluti hominum con
omnibus faueat, nosque foueat
ficium, ab ipso nobis commissu
tia, qua gloria nominis sui pro
uore curam geramus animaru
procuramus. Summus Pater,
Patriae Patrem, Regem et Do
simum, Principem Regis heredit
simam, totamque regiam domu
ret, et, macte vt sint gratia,
oculi Domini, et nostri misere
bus varii generis nos hactenu
et benignitate sua vberrima
Quas preces Vobis consecro, se

VESTRORVM

CLARISSI

Dabam Zuiccauiae
d. XXX Januarii, MDCCLXIII.

Ioanne

ducantur, virtutis amore imbuan-
naxima ex parte ex Vestra pendet,
te, candore. Me quoque semper
potest, concitorem, spectatorem,
opus, quod suscepistis, peragatur,
Vestrae commendandae studiosum.
iam Deum vt rogem, velit me in
are, et Vobis semper in negotiis
im conducentibus adesse? Nobis
foueat Spiritus sapientiae, vt of-
ommissum, ea exequamur diligen-
sui promoueatur, et eo animi fer-
nimarum, quo propriam salutem
Pater, qui preces nostras exaudit,
n et Dominum nostrum clementis-
s hereditarium, Coniugem gratiosis-
n domum protegat, sustentet, robo-
gratia, efficiat. Ad nos respiciant
i misereatur Pater, qui calamitati-
hactenus afflixit, pacem condonet,
rrima regionem nostram impleat.
secro, semper futurus

VM NOMINVM
ISSIMORVM

studiosissimus,

Ioannes Gottfried Wellerus,

Past. et Superint. Zuiccau.